

Yılmaz Onay, Tiyatro'yu Sınıf Mücadelesinin Estetik Aracı Kıldı.

11- 12 yaşımıdayken Kızılcahamam Yetiştirme Yurdu'nda arkadaşlarımla doğaçlama skeçler oynayarak arkadaşlarımızın hafta sonunu eğlenerek geçirmelerini sağladık. Bu skeçlerin çatısını ilkokul öğretmenim Behzat Ay'a danışarak hazırlardım.

Ortaokulu okumak üzere geldiğim Ankara Aktaş Yetiştirme Yurdu'nda da bu skeçlere devam ettik. Burada da ortaokul Türkçe öğretmenimiz Dursun Akçam'ın fikirleri ve verdiği kitaplardan okuduğum ve edindiğim fikirler skeçlerin çatısını oluştururdu. Zamanla artık skeçlerin bizim tatmin etmediğini gördük ve büyük oyunlar oynamaya karar verdik. Ama kendi başımıza yaptığımız bu oyunlar ne kadar başarılı oldu bilemiyorum (Ancak Yılmaz Onay'la çalışmaya başladıktan sonra yaptığımız işin ne kadar acemice olduğunu öğrenecektim). Bu oyunların hazırlanmasında da yurttan görev yapan Sosyal Hizmet Uzmanları Ömer Lütfi Sevil ve Fevzi Uğurlu'nun yardımlarını görmüştük. İlk oynadığımız oyun Cahit Atay'ın "Pusuda" oyunuydu. Oynadığımız bu oyunları zaman zaman Ankara'da bulunan tiyatro oyuncularını da izler, bizi özendirirlerdi.

Liseyi bitirip Devlet Memuru olunca 1975 Ocak ayında kurulan Tüm-Der'e üye oldum ve çalıştığım kurumda işyeri temsilcisi olarak görev yaptım. Ankara Şube Başkanımız Fatih Üstün –ışıklar içinde uyusun- Devlet Demir Yolları'nda çalışan ve yurttan birlikte büyüdüğüm bir arkadaşımın benim tiyatroya olan ilgimi öğrenmiş. Bana tiyatro ile ilgilenmeye devam edip etmediğimi sordu. Ben de ilgilenmek istediğimi ama nerede devam edeceğimi bilmediğimi söyledim. Beni "İşçi Kültür Derneği"ne yönlendirdi.

TIYATROCU YETİŞTİREN İŞÇİ KÜLTÜR DERNEĞİ

İşçi Kültür Derneği 1976 yılında kurulmuştu. Amacı işçi sınıfı sanatını kitlelere yaymaktı. Ben burada koro ve fotoğraf kolunda da görev almıştım. Koro işçi marşlarından oluşan bir kasette hazırlamıştı. Burada Yeşim Dorman, Tamer Levent, Cüneyt Çalışkur, Teoman Gülen ve Ünal Büyükokutan'ında içinde bulunduğu kişilerle oyunlar oynamaya başladım. Bazı oyunların yazımında kendimiz de fikir veriyorduk. "Patron Soyunması" ve "İşçi Sınıfının Açık Oturumu" bu çalışmalara örnektir. İşçi Kültür'de yönetmenimiz Yılmaz Onay'dı.

Yılmaz Onay tiyatro yaşamına oyuncu olarak başlamış ve ilk oyunlarını öğrencilik yıllarında İstanbul Teknik Üniversitesi Tiyatrosunda oynamıştı. Daha sonra Genç Oyuncular grubunda devam etmiştir. ADS –Ankara Deneme Sahnesi-nde de görev almış ,daha sonra oyunculuktan yönetmenliğe geçmişti. Çağdaş Sahne'nin de kuruluşunda görev almış burada oyunlar yönetmişti.Birlikte çalıştığımız yıllarda çok iyi yetişmiş bir toplumcu gerçekçi tiyatro adamıydı Epik Tiyatro denilince akla gelen ilk isimdi. Brecht'i en iyi yorumlayan yönetmendi.

Yılmaz Onay'ın yazdığı oyunlar Devlet Tiyatroları'nda da sergilenmiştir. "Sanatçının Ölümü" adlı oyunu TRT tarafından filme alınmıştır. Hans Fallada'nın romanından uyarladığı ve yönettiği "Küçük Adam Ne Oldu Sana" AST'ta sergilenmişti. Bu oyun iki binli yıllarda Devlet Tiyatrosu'nda Yılmaz Onay'ın rejisiyle yeniden sahnelendi.

İşçi Kültür Derneği'ndeki tiyatro çalışmalarımızda Yılmaz ağabey, katılımcı bir yöntem uygulardı. Çalışmalarımızda önerilerimize değer veriri, hoşuna gidiyorsa uygulamakta

tereddüt etmezdi. Patron Soyunması oyununun açılış sahnesi için önerdiğim Ruhi Su'nun seslendirdiği "Merhaba" türküsünü önermişim, kabul etmişti. Mırıltılarla "Merhaba" türküsünü seslendiriyor, tüm oyuncular sahnede yerini aldıktan sonra hep beraber izleyicilere "Merhaba" diyorduk. Hazırladığımız bu "Ajitprop" oyunları zaman zaman semtlerde de oynardık.

12 Eylül öncesi İşçi Kültür Derneği'nde oynadığımız son oyun "Peter Weiss"ın "İki Dünya" oyunuydu. Bu oyunda Yusuf Dağüstün, Güzin Çorağan, Tayfun Çorağan ve Metin Coşkun'la birlikte oynadık. Oyun çalışmaları sırasında Yılmaz ağabeyin hemen her rol için harcadığı çabayı asla unutamam. Her rolü oya işler gibi tek tek anlatır, rol oturuncaya kadar uğraşır. Oyun sergilendiği zaman çok beğenilmişti. Bunda en büyük katkı Yılmaz Onay'ındı.

12 Eylül'den sonra İşçi Kültür Oyuncuları olarak çoğunluk ADS (Ankara Deneme Sahnesi)ne katıldık ve çalışmalarımıza burada devam ettik. Çünkü İşçi Kültür Derneği kapatılmıştı. Dramaturji çalışmaları sırasında Nurhan (Karadağ) hoca benden "absürd tiyatro" ilgili bir çalışma yapmamı istedi. Başvuru kaynağım yine Yılmaz ağabey olmuştu. Bana absürd tiyatro ile ilgili bir çok kaynak vermişti.

SIKIYÖNETİMDE YAZARI ve ADI DEĞİŞTİRİLEN OYUN.

1981 yılı başında "Bankacılık ve Sigortacılık Yüksek Okulu"nda bir oyunu yönetmek üzere çağrıldım. Oyun çalışmalarına başlamak üzere okula gittiğimde, oyunun Bertolt Brecht'in "Bir Küçük Burjuva Düğünü" olduğunu öğrendim. Oyun "Deneysel Tiyatro" biçiminde yazılmıştı. Hep hayalini kurduğum bir Brecht oyunu yönetme şansına kavuşmuştum. Ama çözmeme gereken bir sürü sorunu vardı oyunun. Öncelikle Deneysel Tiyatro olması başlı başına bir sorundu. Ayrıca sıkıyönetim dönemi olduğundan ve bir Brecht oyununa sıkıyönetim izin vermeyeceğinden oyunu bir Alman yazarının "Bir Düğün Gecesi" adıyla sahneleme kararı aldık. Oyuncu seçimini yaptıktan sonra Yılmaz ağabeyi arayıp durumu anlattım. Beni Kenedy Caddesi'ndeki evine davet etti. Orada uzun uzun oyun üzerine tartıştık. Nasıl yönetmem gerektiğini anlattı. Oyuncuların çoğu hiç tiyatro izlememiş kişilerden oluşuyordu. Bunları rahatlıkla aşacağımı ve bana çok güvendiğini söyledi. Ayrıca bu oyun için bir de Yücel Erten'in görüşünü almam gerektiğini belirttiğinden, onunla da görüşerek oyunu hazırladım. Oyun sahneleneceği zaman kendisini oyuna davet ettim. Gelememişti ama sonradan oyunu izleyen kişilerden oyunun çok güzel sahnelendiğini öğrenmiş ve beni tebrik etmişti. Sıkıyönetim günlerinde bir Alman yazarın adıyla oynadığımız Brecht oyunu daha sonra çeşitli yerlerde sahnelendi ve büyük başarı kazandı.

Daha sonra çeşitli okullarda oyunlar yönettim ama başvuru kaynağım ve yol göstericim hep Yılmaz ağabey oldu. Katkılarını hiçbir zaman esirgemedi. Bizlerin tiyatroyu öğrenmemiz ve uygulamamızdaki emeğini hiçbir zaman unutamam.

Kendisiyle en son 28 Kasım 2010 günü NHKM (Nazım Hikmet Kültür Merkezi)nde yüz yüze görüştüm. Nerdeyse sekiz yıl olmuş. Bana tiyatroyu bırakmamam gerektiğini söyledi. Ben de kendisine zaman zaman oyun yönettiğimi ve sınavlara oyuncu hazırladığımı belirttim. İşçi Kültür günlerinin ne kadar güzel olduğunu ve o günleri çok özlediğini belirterek güzel bir ekip olduğumuzu hatırlattı.. 12 Eylül olmasaydı daha güzel şeyler yapacağımızdan bahsederek ayrıldık.

10 Ocak 2018 Yılmaz Onay'ın ölüm haberini aldım. Edebiyat ve tiyatro dünyamız çok önemli bir yazarını, çevirmenini ve yönetmenini kaybetti. O bizim Yılmaz öğretmenimizdi. Çevirileriyle de estetik bilincimizi geliştirmek için çabaladı. Hepimize toplumcu gerçekçi birer edebiyat bilinci kazandıran Gennady Pospelov'un koca "Edebiyat Bilimi" kitabını da çevirmişti. Arkasında 13 oyun, 2 uyarlama,24 oyun kitabı,2 roman ve 4 kuramsal kitap bıraktı. Onu 13 Ocak'ta toprağa emanet ettik. Anısı hep bizimle olacak. Işıklar içinde uyu Yılmaz ağabey. Seni hiç unutmadık, unutmayacağız.

● * *

NOT : Fotoğrafa yaptığı yorum şöyle : "Sağol Davut can, en değerli fotoğraflarımdan biri olacak. "

Yeni Gelen
(Mart 2018 sayı : 1 s.10-12)

